

Notitie: Korte motivatie toegangsrecht 4-12 jarigen
Van: Kindcentra 2020
Datum: mei 2017

Bij de discussie over een recht op toegang tot kinderopvang voor alle kinderen is er brede consensus over het belang van zestien uur per week voor kinderen van twee jaar tot vier jaar¹. Inmiddels is er ook in toenemende mate consensus² over het belang van een recht op toegang tot buitenschoolse opvang voor kinderen van vier tot met twaalf jaar van tien uur per week in combinatie met het versterken van de samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs en het mogelijk maken om vanuit één organisatie zowel onderwijs als kinderopvang aan te bieden. Waarom is dit toegangsrecht voor vier- tot en met twaalfjarigen eveneens van belang?

Motivatie toegangsrecht 4-12 jarigen

- De essentie van de beweging richting kindcentra is gelegen in de wens tot modernisering van onze pedagogische en educatieve voorzieningen voor kinderen. De WRR 3 stelt dat het de kernopdracht is om onderwijs te transformeren naar een postindustriële opzet. Vertrekpunt vormen dan de individuele mogelijkheden, niet het klassikale lesmodel. Deze transformatie vereist, naar ons idee, in toenemende mate vormen van leren die aansluiten bij de individuele behoeften en mogelijkheden van kinderen waarbij alle talenten ontwikkeld worden. Een toegangsrecht geeft ruimte voor (meervoudige) talentontwikkeling en het flexibel inspelen op de talenten en behoeften van elk afzonderlijk kind. Dit sluit ook aan bij de eisen die aan modern onderwijs gesteld worden, zoals dit is uitgewerkt door Ons Onderwijs 2032⁴. Het toegangsrecht biedt de mogelijkheid om aandacht te geven aan sporten en bewegen, kunst, muziek, cultuur, natuur en techniek en andere vormen van leren⁵.
- Elk kind leert anders. De een in de ochtend, de ander in de middag. De een na het sporten, de ander rekt tijdens het koken. Een toegangsrecht maakt het mogelijk formeel, non-formeel en informeel leren te mengen, afhankelijk van de behoefte van het kind. Kinderen leren het beste als hun leercontexten aan elkaar verbonden zijn⁶. Het mengen van formeel, non-formeel en informeel leren kan alleen als alle kinderen toegang hebben tot buitenschoolse opvang. Nu gaat slechts een beperkt deel (23 % in 2015) van de kinderen naar de buitenschoolse opvang.
- De mogelijkheid om formeel en informeel leren te combineren maakt dat kinderen die nu als 'lastig' of 'druk' worden bestempeld zich op hun eigen manier kunnen ontwikkelen en floreren. Ervaringen van kindcentra als Mondomijn en Laterna Magica laten dit zien. Veel kinderen die op reguliere scholen uitvallen, doen het wonderwel op deze kindcentra. De taskforce wijst ook op het belang om te investeren in preventie, in plaats van het oplossen van problemen later in het leven.⁷
- Het toegangsrecht maakt het mogelijk de pedagogische potentie van de buitenschoolse opvang ten volle te benutten. Het is nu vaak zo dat het, door praktische omstandigheden, lastig is om de buitenschoolse opvangtijd pedagogisch goed in te vullen. Als stand-alone voorziening kan dat ook moeilijk anders. Kinderen komen rond half vier en om half vijf gaat de eerste al weer weg. Het toegangsrecht voegt deze opvangtijd toe als ontwikkeltijd. Door intensieve samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs wordt een een geheel nieuwe opvang- en onderwijskwaliteit mogelijk.

- Succesvolle initiatieven van kindcentra beperken zich nu vaak tot ‘witte’ welvarende wijken met tweeverdieners. In achterstandswijken is de buitenschoolse opvang grotendeels verdwenen en kunnen diezelfde voorzieningen niet aangeboden worden. Dat vergroot de kansenongelijkheid. Het CPB waarschuwt in de Policy brief kinderopvang en onderwijs 8 voor het gevaar van segregatie dat samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang met zich meebrengt. Dit gevaar komt echter niet voort uit de samenwerking an sich, maar door de beperkte toegankelijkheid van de opvang. Daarom pleiten wij niet alleen voor het faciliteren van de samenwerking, maar óók voor het toegankelijk maken van kinderopvang middels een toegangsrecht voor alle kinderen. Pas dan hebben alle kinderen baat bij samenwerking en kan segregatie worden tegengegaan.
- Sluitende dagarrangementen zijn nodig om te zorgen dat ouders arbeid en zorg op een ontspannen wijze kunnen combineren. De toegankelijkheid van de buitenschoolse opvang is daar cruciaal bij. Ook de SER adviseerde in die richting⁹.
- Het toegangsrecht maakt eindelijk een einde aan de problematiek van de tussenschoolse opvang. Die opvang laten we nog te vaak door vrijwilligers uitvoeren, wat niet past bij een inmiddels structurele voorziening voor een groot deel van de kinderen.
- Waarom willen we het mogelijk maken om vanuit één organisatie zowel onderwijs als kinderopvang aan te kunnen bieden? Kindcentra 2020 pleit voor inclusieve voorzieningen waar kinderen van nul tot en met twaalf jaar samen spelen, zich ontwikkelen en leren met doorgaande ontwikkellijnen, kindnabije zorg, meer ruimte voor maatwerk, (meervoudige) talentontwikkeling en vormen van leren die aansluiten bij de individuele behoeften en mogelijkheden van kinderen. Dat kan pas ten volle gerealiseerd worden als één team voor alle kinderen zorgt. De rol van de verschillende professionals binnen een kindcentrum is cruciaal. In de praktijk blijkt dat zeer intensieve samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs, een geheel nieuwe toegevoegde waarde realiseert waardoor medewerkers het leer- en ontwikkelproces op een vernieuwende wijze kunnen begeleiden. Daarbij is continuïteit vereist en de belofte van een langjarige samenwerking. De taskforce pleit eveneens voor het (wettelijk) mogelijk maken van ontwikkel- en leercentra¹⁰. Het vanuit één organisatie aanbieden van onderwijs en kinderopvang - in het belang van een optimale ontwikkeling van kinderen – wordt vele malen makkelijker als er sprake is van een toegangsrecht voor alle kinderen. Ook de taskforce onderwijs en kinderopvang maakt een koppeling tussen het toegangsrecht en de ontwikkel- en leercentra.¹¹

Noten ter onderbouwing

¹ Het toegangsrecht voor 2-4 jarigen wordt onderbouwd vanuit meerdere bronnen, waaronder het SER rapport *Gelijk goed van start* dat een state of the art van recent onderzoek biedt. De SER pleit op de lange termijn “voor een universeel (inclusief) systeem, waarbinnen aandacht is voor de brede ontwikkelingskansen van kinderen en extra aandacht en ondersteuning wordt gegeven aan kinderen met een (potentiële) achterstand. [...] Het uiteindelijke doel is een sluitend arrangement te creëren voor kinderen in de leeftijd van nul tot twaalf jaar.” Op de middellange termijn pleit de SER voor een aanbod voor alle kinderen van 2-4 jaar van 16 uur per week.

² Die consensus is bij meerdere partijen zichtbaar. **Kindcentra 2020**, een beweging van bestuurders uit vier kopgroepen (onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg en wethouders), heeft een gezamenlijke visie geformuleerd op een optimale kindontwikkeling en pleit voor een toegangsrecht kinderopvang voor 1-4 jarigen van 16 uur per week en voor 4 t/m 12 jarigen van 10 uur per week én pleit er voor om het mogelijk te maken om vanuit één organisatie zowel kinderopvang als primair onderwijs te kunnen bieden. Zie ook www.kindcentra2020.nl De ‘**Taskforce samenwerking onderwijs en opvang**’ (n.a.v. de motie Yücel e.a. door minister Asscher en staatssecretaris Dekker in het leven geroepen) formuleert in het rapport *Tijd om door te pakken* 13 adviezen, waaronder, naast randvoorwaardelijke en inhoudelijke aanbevelingen om de samenwerking te faciliteren, het advies om een basistoegangsrecht te realiseren voor alle 2-4 jarigen van 16 uur per week en van 10 uur per week voor 4-12 jarigen én het advies om een ontwikkel- en leercentrum in wetgeving mogelijk te maken voor alle kinderen van nul tot en met twaalf jaar, waarbij geen onderscheid meer bestaat tussen onderwijs en kinderopvang. De adviezen van de taskforce richten zich deels op sector zelf en deels op de (Rijks-) overheid. **De vijf brancheorganisaties** - Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang, Brancheorganisatie Kinderopvang,

PO-Raad, Sociaal Werk Nederland en VNG, maart 2017 - spraken zich in een gezamenlijk statement uit voor een ontwikkelrecht van 16 uur voor alle kinderen tot zij naar de basisschool gaan en voor rijke dagarrangementen met op termijn een recht op toegang tot buitenschoolse opvang. Zij pleiten er voor het (wettelijk) mogelijk te maken dat onderwijs- en kinderopvanginstellingen intensief samenwerken of in één organisatie kunnen opgaan. De inrichting van dergelijke voorzieningen is afhankelijk van lokaal maatwerk en de behoeften in buurt of dorp.

³ WRR *Naar een lerende economie* (2013).

⁴ “De samenleving verandert in hoog tempo. Dat vraagt om onderwijs dat meebeweegt”: Ons Onderwijs 2032, zie www.onsonderwijs2032.nl.

⁵ Dat is één van de redenen dat een breed samengesteld platform pleit voor kindcentra: werknemersorganisaties (FNV, AOB, CNV onderwijs, AVS, VCP); ouderorganisaties (BOinK, Voor Werkende Ouders, Ouders en Onderwijs, Stichting Actief Ouderschap); werkgeversorganisaties (Jeugdzorg Nederland, ActiZ Jeugd, GGD/GHOR, BMK); organisaties die belang hechten aan kindcentra: Women Inc., Landelijk Kennisinstituut voor Cultuureducatie en Amateurkunst, Méér Muziek in de klas, Bernard van Leer Foundation, Het Kinderopvangfonds, Kennisinstituut Ruimte OK, MenO Groep, NOC*NSF en vereniging IKOOK.

⁶ Anne van der Kooi, lector brede scholen aan de Hogeschool Rotterdam pleit voor het verbinden van verschillende leercontexten. Van der Kooi noemt dat ‘leren verbinden omwille van het kind’. Verbinden is van belang vanwege het neurologisch proces dat leren is: naarmate nieuwe leerstof zich meer kan verbinden met wat een kind al weet, wordt het gemakkelijker opgeslagen in de hersenen. Zie: de openbare les die Van der Kooi publiceerde *De brede school als leergemeenschap*, juni 2013

⁷ *Tijd om door te pakken*, pagina 70

⁸ CPB *Policy brief Samenwerking kinderopvang, onderwijs, 2017 /03*

⁹ De SER pleit in het advies *Een werkende combinatie* (2016) onder meer voor sluitende dagarrangementen om zo de druk van taakcombineerders te verlichten, met als uitgangspunten dat school- en opvangtijden aansluiten op werktijden. De SER stelt: “De primaire verantwoordelijkheid voor een dergelijk sluitend dagarrangement van onderwijs en opvang ligt bij de overheid. De implementatie van een eigentijds en sluitend dagarrangement voor 4-12-jarigen beschouwt de raad als een eerste stap in de ontwikkeling naar integrale kindvriendelijke centra voor 0-12-jarigen.” De SER pleit ervoor op de “langere termijn na te gaan hoe de deelname, aantrekkelijkheid en toegankelijkheid van de BSO kan worden verbeterd”. Toegankelijkheid is o.i. mmers nodig om tot echt sluitende arrangementen te komen. Dit advies en het advies *Gelijk goed van start* (2016) zijn unaniem door werkgevers, werknemers en Kroonleden onderschreven.

¹⁰ De taskforce pleit hiervoor in het twaalfde advies vanuit het belang van een brede ontwikkeling van kinderen: één team biedt vanuit verschillende disciplines veelzijdige dagprogramma’s die een beroep doen op alle talenten van kinderen, waarbij onderwijs, kinderopvang en ontspanning kunnen worden afgewisseld. *Tijd om door te pakken*, pagina 70

¹¹ De taskforce stelt: “een publiek gefinancierd basistoegangsrecht voor kinderen van twee tot en met twaalf jaar is een randvoorwaarde om te komen tot één organisatie van onderwijs en kinderopvang waarin ook geldstromen kunnen worden gemengd.” in *Tijd om door te pakken*, pagina 73.